

רותחת. ונראה לי דבכלל זה האומר על איזה סברא המוזכרת בגמרא או ברש"י או בתוספות או איזה תירוץ ואומר דבר רחוק הוא זה, ואלו הייתי אני אומר דבר זה היו משחקים עלי, הוא עושה עבירה גדולה. ולפי ששמעתי הרבה פעמים כן מדברים, על כן הנני מזהיר על זה באלף אזהרות. ור' יהושע שאמר פעם אחד בושני מדבריהם בית שמאי, נתחרט והושחרו שינוי מפני התעניות. וזה הכלל כי לא דבר רק, ודרשו רז"ל (ירושלמי סוכה פ"ד), ואם הוא רק, הוא מכס, כי כל דבריהם הוא אמת ויושר ובטוב טעם ודעת רק יד שכלנו קצרה. וראיתי ממורי ורבי החסיד הגאון מהר"ש ז"ל, כשהיה שומע מפי תלמידיו שאמרו וכי היה המקשה משוגע, או איך היה גרייז"ר וכיוצא בזה, היה מכהו מכת מרדות, ומלבד תשובה שסידר לו, והיה מרגיל תלמידיו לומר תמיד בלשון כבוד, כגון דברי המקשה אינם מובנים לי לרוב עומקם וכיוצא בזה, עכ"ל.

כתב מרנא הגר"ח מוולאז'ין זצ"ל (רוח חיים א-ד) וז"ל, יזהר בנפשו מלדבר בגאווה וגדל לבב, באשר מצא מקום לחלוק, וידמה כי גדול הוא כרבו, או כמחבר הספר אשר הוא משיג עליו, וידע בלבבו, כי כמה פעמים לא יבין דבריו וכונתו, ולכן יהיה אך בענוה יתירה וכו', "בעפר רגליהם" ר"ל, בענוה והכנעה, ולדון לפנייהם בקרקע, עכ"ל¹⁷.

זכינו כי ראשי הישיבות וגדולי תלמידי חכמים, מסרו נפשם על כל קוצו של יו"ד בתורה, וכל מציאותם היתה רק עמל התורה, להבין ולהשכיל את עומקי סודותיה בכל ענין וענין. - ולמרות גדלותם וידיעת התורה הרחבה שלהם, תמיד הם התאמצו והתייגעו בדברי רבותינו שקדמו להם.

גדולי ישראל בכח עמל תורתם - הם, ורק הם, צינור השפע להאיר עיני ישראל בתורה הקדושה, וכל מה שאנו משיגים בחכמת התורה הקדושה הוא מכח מוסרי התורה שבכל דור ודור¹⁸.

17. מכתב שכתב מרן החזון איש זצ"ל להגאון רבי אליעזר פלצ'נסקי זצ"ל (המכתב הובא בספרו של הג' ר' אליעזר 'שלום יהודה' סימן כה. שכתב המחבר שה'בית אפרים' 'טעה' באיזה ענין), ועל זה כתב החזון איש וז"ל, רצוני להעיר דחובותינו להזהר בלשונו בדברינו נגד רבותינו. וקשה היה לי לשון כבוד תורתו שיחי' ששימש במילת טעות נגד הגאון הגא"ז זצ"ל (ה'בית אפרים'), ויש אפשרות **לבאר** **הדברים** **בלשון** **נקיה** ומכובדת כראוי לדבר לפני רבותינו, ולא עוד אלא שדורות קדומים השתמשו בבקשת מחילה בעת שכתבו נגד החכם מפני שכבוד רבם היה קבוע בלבבם, והיו מדברים ברתת ובזיע, לא כן אצלנו בקשת המחילה קובע את תקיפת הדת שהשגותיו נכונה, ומאוד מאוד צריך התגברות בשעת השגה שלא ליהנות ממה שאינו צריך ליהנות, רק מגילוי התורה וכו' אם חובת הלב אין בדינו, אבל בלשונו בדינו להיזהר, עכ"ל החזון איש זצ"ל.

והשיב הג' רבי אליעזר זצ"ל למרן החזון איש, יקרים וערבים עלי תוכחת מגולה ואהבת מסותרת של מרן החזון איש שליט"א בדבר הערתו על שהשתמשתי במילת "טעות" נגד הג' אר"ז זצ"ל, אמנם היה זה אי זהירות בקולמסי שהפליג ביטוי לא נכונה, אולם גלוי וידוע שלא התכוונתי בזה ח"ו לשום פגיעה ולקבוע תכיפת הדת נגד הגא"ז זצ"ל, ועפר אני תחת כפות רגליו, כי יודע אני ומכיר את ערכם של דורות הראשונים שהם כמלאכים, ובהשקפה זו גדלוני מנעורי, עכ"ל הג' ר' אליעזר זצ"ל.

18. הג' ר' זלמן סורוצ'קין זצ"ל גאב"ד לוצק בדברי הספד שנשא על מרן הגרייז"ז זצוק"ל, אמר עה"פ